

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇAMLIBEL / TÜRKİYE

(Başvuru No. 64609/01)

KARAR

STRAZBURG

22 Aralık 2005

KARARIN KESİNLEŞTİĞİ TARİH

22/03/2006

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2016. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Çamlıbel / Türkiye davasında*Başkan*

B.M. Zupancic,

Yargıçlar

J. Hedigan,

R. Türmen,

C. Bîrsan,

M. Tsatsa-Nikolovska,

R. Jaeger,

E. Myjer,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* V. Berger'in katılımıyla Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Üçüncü Bölüm) 1 Aralık 2005 tarihinde gerçekleştirdiği kapalı oturumdaki müzakereler sonucunda anılan tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan davanın temelinde, Türk vatandaşı Yılmaz Çamlıbel'in ("başvuran") 30 Kasım 2000 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvuru (No. 64609/01) bulunmaktadır.

2. Başvuran, İstanbul Barosuna bağlı Avukat E.Aslaner tarafından temsil edilmektedir. Türk Hükümeti ise Mahkeme önündeki yargılama için görevli tayin etmemiştir.

3. Mahkeme (Üçüncü Bölüm) 4 Ekim 2004 tarihinde, başvurunun Hükümete bildirilmesine karar vermiştir. Mahkeme, 29. maddenin 3. fıkrası uyarınca, başvurunun kabul edilebilirliği ve esasını aynı anda incelemeye karar vermiştir.

4. Mahkeme 1 Kasım 2004 tarihinde, bölümlerin kuruluşunu değiştirmiştir (İçtüzüğün 25. maddesinin 1. fıkrası). Mevcut başvuru, Üçüncü Bölüme iletilmiştir (İçtüzüğün 52. maddesinin 1. fıkrası).

5. Başvuran ve Hükümet, davanın esasına ilişkin yazılı görüşlerini sunmuşlardır (İçtüzüğün 59. maddesinin 1. fıkrası).

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

6. Başvuran 1938 doğumlu olup, Ankara’da ikamet etmektedir.

7. Başvuran, 14 Aralık 1992 tarihinde, Kürt Hak ve Özgürlükleri Vakfı Sekreteri olarak, Kütahya İnsan Hakları Derneği’nin düzenlediği bir konferansa katılmış ve burada bir konuşma yapmıştır.

8. Konya Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcısı, 26 Temmuz 1993 tarihinde başvuran hakkında bölücü propaganda yapma nedeniyle iddianame düzenlemiş ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 8. maddesi uyarınca mahkûmiyetini istemiştir.

9. Yargılamanın Konya Devlet Güvenlik Mahkemesinde devam ettiği sırada, söz konusu mahkeme kaldırılmış ve dosya Adana Devlet Güvenlik Mahkemesine gönderilmiştir.

10. Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcısı, ırk ve bölge ayrımcılığı yapılarak halkı kin ve düşmanlığa tahrik etmeye ilişkin Türk Ceza Kanunu’nun 312. maddesi çerçevesinde suçlamanın yeniden değerlendirilmesi için 20 Eylül 1999 tarihinde ek iddianame sunmuştur.

11. Devlet Güvenlik Mahkemesi 13 Nisan 2000 tarihli kararla, yeni suçlama konusunda başvurayı dinledikten sonra Türk Ceza Kanunu’nun 312. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca, bölücü propaganda yapmaktan suçlu bulmuş ve bir yıl hapis ve 100.000 Türk lirası (Olayların meydana

geldiği dönemde 0,30 avroya tekabül etmektedir.) para cezasına çarptırmıştır. Devlet Güvenlik Mahkemesi 647 sayılı Kanun'un 6. maddesi uyarınca cezanın infazının ertelenmesine karar vermiştir.

12. Devlet Güvenlik Mahkemesi, karar gerekçesinde, ihtilaf konusu konuşmanın aşağıdaki bölümüne yer vermiştir:

“Türkiye’de milyonlarca kişi, başka bir ırktan olmaları nedeniyle baskı altında yaşamaktadır. (...) Günümüzde, toplumların kendi geleceklerini belirleme hakkı, insan haklarıyla iç içe geçmiştir. (...) uluslar kendi bağımsızlıklarını elde etmek için ayrılmaktalar. (...) Kürt sorunu yalnızca Kürtleri ilgilendirmemektedir. (...) Bugün, Kürdistan dağları bombalanıyor. (...) Kürtler, silah almaya itiliyor; Kürt sorunu terör sorununa dönüşüyor. (...)”

13. Yargıtay, 5 Haziran 2000 tarihinde mahkûmiyet kararını onamıştır.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK KURALLARI VE UYGULAMASI

14. Olayların meydana geldiği dönemde yürürlükte olan ilgili iç hukuk kuralları ve uygulaması *Karkın/Türkiye* (No. 43928/98, §§ 17 ve 19, 23 Eylül 2003) kararında yer almaktadır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME’NİN 10. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

A. Kabul edilebilirlik hakkında

15. Hükümet, konuyla ilgili herhangi bir görüş sunmamaktadır.

16. Mahkeme, elinde bulunan bilgi ve belgelerin tamamını göz önünde bulundurarak, başvurunun esastan incelenmesi gerektiği kanaatine varmaktadır. Öte yandan, başka hiçbir kabul edilemezlik engeline takılmadığını tespit etmektedir.

B. Esas hakkında

17. Başvuran, hakkında verilen cezai mahkûmiyet kararının ifade özgürlüğü hakkını ihlal ettiğinden şikâyet etmektedir. Bu bağlamda, Sözleşme'nin 10. maddesini ileri sürmektedir. İşbu madde aşağıdaki şekildedir:

“1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. (...).

2. Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, (...) için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.”

18. Mahkeme, ihtilaf konusu mahkûmiyet kararının, başvuranın, Sözleşme'nin 10. maddesinin 2. fıkrasıyla güvence altına alınan ifade özgürlüğü hakkına müdahale oluşturmamasının taraflar arasında ihtilaf konusu olmadığını kaydetmektedir. Üstelik müdahalenin kanun tarafından öngörüldüğüne ve 10. maddenin 2. fıkrası anlamında toprak bütünlüğünün korunması gibi meşru bir amaç güttüğüne itiraz edilmemektedir (bk. *Yağmurdereli/Türkiye*, No. 29590/96, § 40, 4 Haziran 2002). Mahkeme, bu değerlendirmeyi kabul etmektedir. Bu durumda uyuşmazlık, müdahalenin “demokratik bir toplumda gerekli” olup olmadığı sorusuna dayanmaktadır.

19. Mahkeme daha önce, mevcut davadakine benzer sorunlar ile ilgili birçok davayı incelemiş ve Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (bk. bilhassa *Ceylan/Türkiye*, No. 23556/94, § 38, 1999-IV, *Öztürk/Türkiye*, No. 22479/93, § 74, 1999-VI, *İbrahim Aksoy/Türkiye*, No. 28635/95, 30171/96 ve 34535/97, § 80, 10 Ekim 2000, yukarıda anılan *Karkın* kararı, § 39, 23 Eylül 2003 ve *Kızılyaprak/Türkiye*, No. 27528/95, § 43, 2 Ekim 2003).

20. İçtihadı ışığında mevcut davayı inceleyen Mahkeme, Hükümetin, bu davayı farklı bir sonuca ulaştırabilecek herhangi bir olay ya da delil sunmadığı kanaatine varmıştır. Mahkeme, bilhassa başvuranın yaptığı politik konuşmada kullanılan ifadeler ve bu konuşmanın yapıldığı bağlama özel bir dikkat atfetmiştir. Mahkeme bu suretle, incelemesine sunulan davanın koşullarını ve özellikle terörle mücadeleye bağlı zorlukları göz önünde bulundurmuştur (bk. yukarıda anılan *İbrahim Aksoy* kararı, § 60 ve *Incal/Türkiye*, 9 Haziran 1998, Karar ve Hükümler Derlemesi 1998-IV, s. 1568, § 58).

21. Söz konusu konuşma, Hükümet'in, Türkiye'de yaşayan Kürtlerin sorunları ile ilgili olarak izlediği politikayı eleştirmektedir.

22. Mahkeme, Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin, ihtilaf konusu konuşmanın, halkı kin ve düşmanlığa teşvik edici ifadeler içerdiği kanaatine vardığını tespit etmektedir.

23. Mahkeme, yerel mahkemelerin verdikleri kararlarda yer alan ve başvuranın ifade özgürlüğü hakkına yapılan müdahaleyi haklı göstermek için tek başına yeterli olmayan gerekçeleri incelemiştir. (bk. *mutatis mutandis*, *Sürek/Türkiye (n° 4)*, No. 24762/94, § 58, 1999-IV). Mahkeme bilhassa, konuşmanın bazı bölümleri son derece rahatsız edici ifadelerle Türk Devletini olumsuz bir şekilde resmediyor ve düşmanca bir hava veriyorsa da, bu konuşma şiddete, direnişe yahut isyana teşvik eder nitelikte olmayıp bir nefret söylemi de olmadığını gözlemlemektedir. Bu da, Mahkeme'nin nazarında, dikkate alınması gereken temel unsurdur (bk. *a contrario*, *Sürek/Türkiye (n° 1)* [BD], No. 26682/95, § 62, 1999-IV ve *Gerger/Türkiye* [BD], No. 24919/94, § 50, 8 Temmuz 1999).

24. Mahkeme, verilen cezaların niteliği ve ağırlığının da müdahalenin orantılılığını ölçme konusunda göz önünde bulundurulması gereken unsurlar olduğunu belirtmektedir.

25. Somut olayda, başvuran hakkında verilen mahkûmiyet kararı, hedeflenen amaçlarla orantılı olmayıp, “demokratik bir toplumda gerekli” değildir. Bu nedenle, Sözleşme’nin 10. maddesi ihlal edilmiştir.

II. SÖZLEŞME’NİN 10. MADDESİYLE BİRLİKTE 14. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

26. Başvuran, Sözleşme’nin 10. maddesiyle birlikte 14. maddesini ileri sürerek, Kürtlerin kültürel haklarının savunulması konusunda yaptığı girişimlere dayanan ayrımcılıktan şikâyet etmektedir. Sözleşme’nin 14. maddesinin somut olayla ilgili bölümleri aşağıdaki şekildedir:

“(…) Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.”

27. Mahkeme, tek başına 10. maddenin ihlal edildiğine ilişkin vardığı sonucu göz önünde bulundurarak (yukarıda 17-25 paragraflar), 14. madde bağlamında yapılan şikâyeti incelemeye gerek olmadığı kanaatine varmaktadır.

III. SÖZLEŞME’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

28. Sözleşme’nin 41. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf’ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

29. Başvuran maruz kaldığını iddia ettiği manevi zarar bağlamında 20.000 avro talep etmektedir.

30. Hükümet, bu iddialara karşı çıkmaktadır.

31. Mahkeme, başvuranın bir takım sıkıntılar yaşamış olabileceği kanaatiyle, Sözleşme'nin 41. maddesinin gerektirdiği üzere, hakkaniyete uygun olarak, başvurana manevi tazminat bağlamında 1.000 avro ödenmesinin uygun olduğunu değerlendirmektedir.

B. Masraf ve Giderler

32. Başvuran, Mahkeme önünde yaptığı masraf ve giderler için, 5.500 yeni Türk lirası talep etmektedir. Kanıtlayıcı belge olarak, avukatıyla imzaladığı ancak avukatlık ücret tarifesine ilişkin herhangi bir ibarenin yer almadığı bir sözleşme ibraz etmektedir.

33. Hükümet, bu iddialara karşı çıkmaktadır.

34. Somut olayda, elinde bulunan belgeleri ve içtihadını göz önünde bulunduran Mahkeme, başvurana 500 avro ödenmesinin makul olduğu kanaatindedir.

C. Gecikme Faizi

35. Mahkeme, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygulanmasının uygun olduğuna karar vermektedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun kabul edilebilir olduğuna;
2. Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiğine;
3. Sözleşme'nin 10. maddesiyle birlikte 14. maddesi bağlamındaki şikâyeti incelemeye gerek olmadığına;

- 4.
- a) Davalı Devlet tarafından başvurana, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, ödeme tarihindeki geçerli döviz kuru üzerinden yeni Türk lirasına çevrilmek üzere:
- i. Manevi tazminat olarak 1.000 (bin) avro;
 - ii. Masraf ve giderler için 500 (beş yüz) avro;
 - iii. Ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere;
- b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten başlayarak, ödemenin yapıldığı tarihe kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
5. Adil tazmine ilişkin kalan taleplerin reddine *karar vermiştir*.

Fransızca olarak yazılan işbu karar Mahkeme İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları gereğince 22 Aralık 2005 tarihinde tebliğ edilmiştir.

Vincent BERGER
Yazı İşleri Müdürü

Boštjan M. ZUPANČIČ
Başkan